

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 6. De periurio assertorio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

nem, potestati exigentis proportionatam: precepto imposito quod obligabit in conscientia, iuxta illud ad Romanos 13. Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, damnationem sibi acquirunt.

Pœna periurii constituta ob periurium.

78. **P**orro grauisimum peccatum esse periurium (quod pluribus Suarez tractat in præced. cap. 3.) indicant pœnæ ob ipsum periurium constitutæ: quæ sunt: iure quidem diuino. Tum reatus æternæ mortis, cum sit transgressio vnus ex præceptis, de quibus dictum est à Domino Matt. 19. Si vis ad vitam ingredi, serua mandata. Tum maledictio, seu afflictio in temporalibus: quam Deus apud Zachariam in cap. 5. iminatur, venturam ad domum iurantis in nomine suo mendaciter, & commoraturam in medio domus eius: & consumpturam illam, & ligna eius, & lapides eius. Quo etiam pertinere potest illud Ecclesiastici 23. Vir multum iurans replebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga.

Iure autem Canonico quatuor habentur constitutæ. Prima est (quæ iam relinquitur Confessarij arbitrio) vt pro ea in iungeretur eadem penitentiâ, quæ pro fornicatione, aut adulterio, aut homicidio voluntarie commissio, ex cap. fin. 21. quæst. 1. Eratq; eiusmodi penitentiâ ex cap. Quicumque, 6. quæst. 5. & ex cap. 1. aliquotque sequentibus, 22. quæst. 5. quod qui peccauerat, deberet & ieiunare in pane & aqua quadraginta diebus, si erat liber: si erat seruus, debebat ieiunare tres Quadragesimas: & deinde septem annis agere penitentiâ, nec vnquam admittebatur ad communionem nisi in hora mortis.

Secunda est: vt priuaretur beneficij qui peierat: nempe si electus est ad beneficium, non confirmetur: sed irritetur ipsius electio, ex cap. finali De iure iurando in 6. Sin iam habeat beneficium, priuaretur illo ex cap. Querelam, extra eod. titulo. Nec tantum priuandus est omni beneficio: sed etiam debet inhabilis reddi ad omne beneficium obtinendum in posterum, ex proxime seq. cap. Tu nos. Veruntamen pœnæ istæ non incuruntur ipso iure: sed sunt per sententiâ Iudicis imponendæ, prout ostendit Suarez in eod. lib. 3. cap. 20. à num. 5.

Tertia pœna est, quod peierans si falsum iuret & notorius sit, efficiatur infamis ipso iure: ex cap. Infames, 6. q. 1. De qua pluribus Suarez, legendus ibid. à nu. 7.

Quarta pœna est, vt periurus non admittatur ad ferendum testimonium, ex cap. Quicumque; 6. quæst. 1. & ex cap. Paruuli 22. quæst. 5. Immo quantumuis in reliquis peccatis, quæ faciunt hominem infamem, peccator post peccatam penitentiâ, & emendationem vitæ, cessantem infamiam, admittatur ad testimonium: periurus tamen nullo vnquam tempore admittitur: prout habetur ex cap. Testimonium De testibus & attestat. Per quod, vt ostendit Suarez in eodem cap. num. 19. non imponitur periuro obligatio in conscientia ad abstinendum à iurando in posterum, etiam in iudicio: sed solum pœna: vt si adiurandum accedat, possit repelli per exceptionem vel accusationem: præsertim, vt idem num. 20. addit, cum periurium fuerit commissum in iudicio, aut in pacto vel promissione solemnî (nisi per metum aut aliquam iniuriâ extortum sit) aut ab eo qui publica infamia laborat, quod solet peierare.

C A P. VI.

De periurio assertorio.

S V M M A R I V M.

- 79 Periurium assertorium est peccatum mortale, à quo nihil excusat nisi defectus plene deliberationis.
- 80 Quod verum est de quocumq; iuramento, quo falsum iuratur: aut verum quidem, sed existimatur falsum.
- 81 Quid sit sentendum de eo, qui iurat illud de quo incertus est, aut quod existimat verum esse, cum sit falsum.
- 82 Difficultas de iuramento falso, quod per inaduertentiam profertur: an excusetur à mortali.

- 83 Aduertens ad iuramentum, sed non ad dictum falsum: aut contra ad dictum falsum: sed non ad iuramentum, excusari potest à mortali per inaduertentiam.
- 84 Consuetudo iurandi ex se non est, nec facit esse peccatum mortale.
- 85 Consuetudo iurandi non obstat quin peierat: inaduertenter, excusetur à mortali.
- 86 Dicitur adus excepti.
- 87 An per consuetudinem iurandi constituitur quis in statu peccati mortalis, & quid sit sentendum de iuramento assertorio, quo vere quidem iuratur, sed de re vana aut mala.

PERIURIUM assertorium dicitur, quo mendacium iuramento assertitur: falsum videlicet affirmando, aut verum negando. Quod esse peccatum mortale constat ex D. Thomæ doctrina, proposita in præcedenti num. 74. Idque verum est in quacumque materia, quacumque de causa, & sub quacumque forma iuretur: prout constat ex Bulla Martini quinti quæ habetur in fine Concilij Constan. expresseruntque Sotus lib. 8. De iust. & iure quæst. 2. art. 3. conclusio 2. & Caiet. in verbo Periurium, ac Nauarr. in Enchir. cap. 12. num. 5. & communem certamque sententiam esse, eosdem ac alios in eam referens, notar Suarez in eod. lib. 3. cap. 4. nu. 2. Adeo vt, addit ibid. Caiet. nulla in eo admittatur excusatio, nisi ex imperfectione deliberationis seu aduertentiæ, quam in præced. lib. 15. sub initium cap. ostendimus à mortali excusare. Itaque, vt ait ibidem Sotus, siue parua siue magna fuerit materia in qua fit iuramentum falsum, ipsum semper est mortale periurium: quandoquidem semper in se notabilis est iniuria illa, quæ fit iurando, irrogatur Deo, tanquam futurus sit testis mendacii, aut mendacio suffragaturus. Id quod ab ipsius perfectione pendit alienum est in re parua, ac in magna: cum tam vere mendacium sit, de re parua dictum, quam dictum de magna. Similiter, vt idem Sotus addit, periurium peccatum est mortale, quantumcumque finis ob quem fit, sit alias sanctissimus, & causa piensissima eorum grauisissima: vt si peieres ad cauendam mortem siue tibi, siue alteri innocenti, vel ad liberandam à proditione vel incendio totam ciuitatem, vel etiam ad eripiendum ab inferni faucibus animam: nullis enim talibus circumstantiis periurium assertorium iustificatur, cum intrinsece malum sit, per notabilem quam includit Dei irreuerentiam, tanquam sibi iniuriam.

Addi pariter potest cum Caiet. & Nauarr. nullam neque propriam neque alienam utilitatem, vel necessitatem, neque idem mortis, aut alterius cuiuscumque grauis periculi metum excusare à tali peccato. Tanta enim non impediunt quominus Deus adhibeatur testis mendacij. Nec obstat quod in cap. Verum De iure iur. statuitur, eos non esse tanquam pro mortali puniendos, qui iuramenta metu extorta non seruauerint. Nam, prout D. Thom. 2. 2. quæst. 98. art. 3. ad 1. notat, id non ideo dicitur, quod non peccent mortaliter: sed quod minor pœna sit eis quam cæteris periuris infligenda. Addi denique eadem ratione potest cum iisdem authoribus neque excusationem in hac re esse à mortali, quod ex animi leuitate, vel ex consuetudine, aut iocandi, vel excusandi aut purgandi se gratia, aut iræ furore percitus quis iurauerit: nisi tanta esset ira, quæ iuranti iudicium ad mortalem culpam sufficiens adimeret: vt bene notatum est à Nauarr. in Enchir. cap. 12. num. 10. Tantum enim abest vt leuitas causæ ob quam sic peieratur, minuat malitiam periurij, vt augeat potius: quia maior tunc irreuerentia Deo irrogatur: cum propter rem paruam, testimonium ipsius contemnitur. Quod notatum est à D. Thoma in eodem art. 3. ad 2.

Documenta de proposito periurio.

S E C T I O I.

Ceterum pro praxi ad particularia descendendo, oportet aliquot documenta notare. Primum est: proxime dicta procedere, siue per Deum, siue per creaturas in ipsum relictas, siue simpliciter, siue execratorie iuramentum concipiatur: vt ex D. Bonaventura & Gabriele Nauarr.

in præ-

in preced. num. 5. refert: ita vt mortaliter peccet qui peccat siue iurando simpliciter per Deum, siue per sancta Evangelia, aut per Beatam Virginem vel alium Sanctum: siue per suam vitam, vel suam conscientiam: siue execratoria dicendo, Ita me Deus adiuret, & comburat igne Sancti Antonij; Moriar, &c. Quanquam grauius periurium est ceteris paribus, quando in testem Deus expresse adducitur, quam cum creatura in ipsum relata: vt D. Thomas attingit in citata responsione ad 2.

Secundum documentum est, eum qui iurat verum, putans se iurare falsum, mortaliter delinquere: quia etiam si id non sit periurium materialiter, est tamen formaliter: quia contra mentem formaliter loquitur iurando. Hoc ab omnibus receptum esse inquit Nauarr. in cit. cap. 12. n. 7. per auctoritatem D. August. relata in cap. Homines, 22. quaest. 2. A fortiori autem colligitur, cum quoque mortale periurium committere, qui pro vero iurat id quod est falsum, taleque esse credit, aut etiam quod scit non esse verum simpliciter, vt qui iurat se non fecisse aliquid, quod fecit per alium. Nam in eo etiam periurium committi aperte sequitur ex eo quod bene notat Azor tomo I. Instit. Moral. lib. 11. cap. 8. quaest. 2. iusiurandum non solum esse interpretandum secundum communem sensum quem verba habent: sed etiam secundum sensum in quo iura solent illa accipere. At secundum iura aliquis quid fecisse dicitur, non tantum cum per seipsum vere fecit, sed etiam cum per alium, iuxta illud quod habetur, lege Item apud Labonem ff. de iniuriis. §. fecisse vim conuinci non tantum is videtur qui vociferaturus est, sed is quoque qui concitauit alios ad vociferandum, vel qui summissit vt vociferarentur.

81. Tertium documentum est, Eum esse periurum, qui pro certo iurat id quod verum esse sit, an falsum; varia ducitur ratione ambigit: siue illud verum sit, siue falsum: nisi affirmet eo solo modo quod illud nouit: ea nimirum ratione qua Archidiaconus, quando Episcopo interrogante, An qui sacros ordines volunt suscipere, sint digni: respondit esse quantum humana fragilitas posse permittit. Ita post Angelum verbo Periurium, habet Nauarr. in sequenti num. 8. Istud documentum autem in eo fundatur, quod contra mentem is loquatur, qui pro certo affirmat illud de quo dubitat: atque de eo iurans, exponat se periculo iurandi falsum. Vnde fit vt amans periculum, pereat in illo Ecclesiastici 3.

Quartum documentum est: de eo qui iurat quod reuera est falsum; sed credit esse verum, difficultatem esse quidem, vtum mortaliter delinquat: sed eam facile tollit distinctione; quam tangunt Nauarr. & alij ab ipso citati in eod. cap. 12. num. 6. Est autem, vt ille qui iurat aduertens se iurare (sic enim de eo nunc loquimur) putet verum esse quod iurat; sed ignorantia crassa ignoret falsum esse; tunc sine dubitatione committat periurium mortale: quia cum talis ignorantia sit inexcusabilis, relinquit actum in sua naturali malitia: adeo vt mortale gerinde sit ex eo, ac ex conscientia falsum iurare: quia temeritati, non autem prudentiae, tribui debet; si quis leui coniectura adductus ad credendum verum esse quod reuera falsum est, illud absoluit iuret.

80. Si autem ignorantia non sit crassa: & iurans non omnem quidem quam debuit, aliquam tamen adhibuit diligentiam: ita vt ignorantia ipsius non iudicetur crassa: ipse quoque peccat, sed tantummodo venialiter, propter plenam deliberationis defectum (de quo in sequentibus documentis) in eo qui sic animo affectus est; vt alioqui, id est, cum plena deliberatione, nollet tale quid facere; vt cum quis contra suam consuetudinem ex subito ira motu, vel linguae lapsu inconsiderate iurat. Nam cum quis iurat aliquid, actualiter sic dispositus vt quantumuis ipsum falsum esse aduerneret, nihilominus iuraret, non excusaretur a mortali: quia tunc inconsideratio non esset causa, sed tantum comes iuramenti.

Si vero omnem quam debuit diligentiam in cauendo adhibuit, & falsum nihilominus iurauit, eo quod illud putaret verum esse, ne venialis quidem culpa reus esse censetur ex ea parte: quia tale iuramentum materialiter tan-

tum, non formaliter peritium est ob ignorantiam probabilem, quae excludens omnem voluntatem iurandi falsum, excusat omnino a peccato periurij. Aduerte autem quod si quis post debitam diligentiam adhibitam, credat solum probabiliter aliquid esse verum; & id tanquam certum confirmet iuramento, non videatur excusandus a mortali, cum proferat Deum in testem certae veritatis, qua non iudicat esse talem. Secus esset autem, si aliquo recto sensu mentem suam explicaret, ac se cum eadem mentem iuraret: nec quid amplius affirmaret suo iuramento, prout declaratum est in expositione tertij documenti.

Difficultas de iuramento falso, quod per inadvertentiam proferatur, siue peccatum mortale.

SECTIO ALTERA.

82. **Q**Vinti documentum loco possumus adferre in medium explicationem dubitationis, An iuramentum falsum ex inadvertentia proferatur, excusetur a periurio mortali. Ea autem comprehendere potest duabus propositionibus. Prior est, Si is qui iurat sit a mente alienus: vt ebrius, aut furiosus, aut dormiens (quem contingit somnando loqui vel iurare) ex tali periurio nullius culpa reus esse censetur. Ratio est, quia cum careat vsu liberi arbitrij, in nullo peccat, iuxta dicta in preced. lib. 11. cap. 8. & alia multa quae tradit Cotar. ad Clement. vnicam, De homicidio 3. par. in in 10. Itemque est similiter dicendum de puero peccante ante vsu rationis: cum abique eo, non sit liberi arbitrij vsus ad peccatum requisitus. Aduerte autem quod si ebrius crederit se per ebrietatem probabili peccandi periculo exponi: periurium ipsius non excusari a peccato, cum sit voluntarium in sua causa. De qua re Sylu. & Caiet. in verbo Ebrietas, ac Nauar. in Enchir. cap. 27. num. 230.

Posterior propositio est. Si quis, etiam mentis compos, inadvertenter iuramentum falsum proferat, non est peccati mortalis reus. Hanc expressit Caiet. verbo Periurium. Et probat: quia tale periurium exit ab homine tanquam actus imperfectus, seu non plene deliberatus. Pro illius pleniore intelligentia aduerte, quod vt is qui deliberat, seu plene iudicat de iuramento simul & de dicto, seu, quod idem est, de affirmatione, vel negatione, quae iuramento ipso firmatur: si falsum iuret, mortaliter peccat ex D. Thoma 2. 2. quaest. 98. art. 3. ad 2. sic etiam vice versa eum qui nec de iuramento deliberat, nec de eo quod iurat sed solum proferat ex surreptione, non committere mortale: cum falsum iuret, quod ex D. Bonauent. & Richard. in 3. distinct. 39. referunt Angelus verbo Periurium in principio, & Sylu. eodem verbo quaest. 1. committit tamen peccatum veniale, vt Angelus addit. Quod intelligendum modo surreptio non sit tanta, vt omnino tollat voluntarium: quia consequenter tolleretur omnino ratio nem peccati.

83. Adde, neque mortale periurium esse, si quis de dicto deliberet quidem, non tamen de iuramento. Id quod locis cit. horant Angelus & Sylu. & tanquam communem sententiam sequitur Nauar. in Enchir. cap. 12. nu. 6. quam & tribuit D. Thomae in cit. art. 3. Et ratio esse potest: quod tunc iuramentum non sit plene deliberatum, sicut requireretur ad peccatum mortale. Nihilominus est veniale graue, quemadmodum Angelus expressit. Nimirum ob negligentiam in tunc deliberando, vt de delicto, sic & de iuramento quod tanti momenti esse scitur. De eo vero qui aduertit se iurare, sed non aduertit falsum esse quod iurat, dubium esse potest, an mortaliter peccet. Quidquid autem aliqui contradicant, possumus tenere quod ex D. Bonauent. & Richar. Syluester loco cit. adfert: inadvertentiam in hoc casu sicut in precedenti, excusare a mortali: quam esse communem sententiam in cit. nu. 6. Nauarrus annotat: eamque sequi possumus vt fauentem timoratis conscientis (praesertim cum viri, etiam virtutis & suae salutis amantes, talibus inadvertentis obnoxij sint) neque patrocinantem hominibus vitiosis; quorum inadvertentia solet esse crassa: ideoque minime excusans.

utpote quæ sunt actum redire in naturam suam formam, seu retinere propriam eam malitiam, quam habet scienter, ac ex intentione factus: sicut ante diximus de ignorantia crassa, cuius ea est quedam species.

Difficultas de iuramento ex prava iurandi consuetudine.

SECTIO III.

SEXTI demum documenti loco, addere ad extremum possumus explicationem alterius dubij, An si in advertentia contingat ob pessimam iurandi consuetudinem, ea possit à mortali aliquo modo excusare.

84.

Videtur ergo dicendum primo, consuetudinem iurandi per se sumptam, non esse peccatum: quandoquidem consuetudo nihil est aliud, quam frequentatio actionum, quæ etiamsi peccaminosa sint, non ideo tamen illa est peccatum; sed tantum collectio & numerus quidam peccatorum: nullam aliam malitiam habens, quam eorumdem, quorum aggregatio constat. De qua re Sotus lib. 8. De iust. & iure q. 2. art. 3. concl. 7. pro eaque Sanchez aliquot citat in opere Morali lib. 3. cap. num. 4. Neque etiam habitus qui ex huiusmodi frequentatione oritur, peccatum est: quoniam habitibus nec meremur nec demeremur, ut patet in dormientibus: nec de illis dantur præcepta, sed de actibus in quibus est libertatis usus; & in quos solos quadrat definitio peccati qua dicitur dictum, factum, aut concupitum contra legem Dei æternam. Quin etiam iuramentum ipsum ex eo, quod ob consuetudinem iteretur sæpius (nisi aliud interveniat per quod vitietur) non efficitur peccatum mortale, ut Sotus ibidem recte probat: quia quiuis habitus generat actus similes illis ex quibus productus est. Vnde si hi non fuerint peccatum, aut tantummodo veniale, illi de se non erunt peccata mortalia, utpote qui non accipiunt maiorem culpæ rationem ex eo, quod ex consuetudine, & habitu exerceantur, iterenturque sæpius: quandoquidem eiusdem modi cum primo est, ut secundus sic & centesimus.

85.

Dicendum est secundo, quod si quis habeat consuetudinem iurandi ad singula fere verba, siue falsum sit, siue verum illud quod iurat, & per inadvertentiam, adeoque in deliberate, falsum aliquid iuret, non ideo committere mortale periurium: quia potest in eiusmodi iuramento contingere motus surreptitius; qui naturaliter linguam ita rapiat, ut culpam vel omnino tollat, vel certe venialem reddat: ut totidem verbis ait Sotus in eadem concl. 7. Quod vero Caiet. 2. 2. q. 98. art. 3. ait (& approbat Navar. in Enchir. cap. 12. num. 6.) non excusari à mortali eum, qui per inadvertentiam falsum iurat, si ex consuetudine sic affectus sit animo, ut quantumvis ad id adverteret nihilominus iuraret: Sotus ipse, sub finem cit. art. 3. improbat: quia inadvertentia cum est inavocabilis, tollit omnino voluntarium; sine quo non est peccatum; neque ratio peccati fundari potest in habituali affectu, quo iurans sic dispositus est, ut iuraret quantumvis sciret falsum esse illud quod cum iuramento asserit. Nam dicendum alioqui esset, taliter habituos peccare mortaliter, quando veram inadvertentem iurant (quandoquidem ex tali habitu iurassent, etiamsi falsum id esse scivissent) quod nimis durum esse videtur. Deinde illud solum fert ad peccatum, quod facit ad demeritum. Hæc enim duo se mutuo sequuntur. Illa vero habitualis dispositio nihil facit ad demeritum: nam ut meremur solummodo per actus bonos (nec enim coronam fortis repositat nisi qui fortiter pugnavit) ita etiam demeremur tantummodo per actus malos. Atque adeo sicut nihil ad rationem meriti conducit, quod si quis adverteret ad hoc vel illud bonum opus, ipsum exequeretur: ita nec ad demeritum facit, quod quis, si ad hoc aut illud peccatum adverteret, ipsum committeret. Vnde si vere ex inadvertentia iuramentum aliquo falsum protuleris, qui ex habitu erat alioqui sic affectus, ut etiamsi advertisset, nihilominus peccasset, à mortali excusatur. Eandem doctrinam cum Soto sequitur latiusque persequitur Suarez in citato lib. 3. cap. 7.

Attamen libenter concesserim Caiet. & Navarro; quod aliquando præcipitatio suborta ex consuetudine, possit

tam culpabilis esse, ut iuramentum falsum pertingat ad mortale: quemadmodum Sylvester attingit in verbo Periurium quæst. 1. vers. Primum. Etenim qui ob consuetudinem pravam, in quam se immergit: advertere negligit, ac sine iudicio iuramentum effundit (cum amans periculum in eo peccat ex cap. 3. Ecclesiastici) si falsum iuret, non est censendus à mortali excusari: ut quando commotio subita non præcipit tempus cogitandi, sed sola consuetudo fecit, ut ex negligentia & nonnullo contemptu peieratum sit inadvertenter. In quam sententiam Suarez it: ut patet ex fine præcedentis cap. sexti.

Libenter quoque eisdem concesserim, quod quoties quis ex eiusmodi inadvertentia culpabili, orta ex prava consuetudine; iurat quidem verum, sed cum probabili periculo iurandi id ipsum, etiamsi falsum esset, toties mortale committere: ita ut ij qui ex prava consuetudine solent iurare quidquid in buccam venerit, videantur sæpissime condemnandi periurij mortalis. Dico sæpissime, non autem semper, quia fieri potest ut non obstante prava eiusmodi consuetudine, aduertat quis verum esse quod iurat, intendatque verum iurare: vnde talis actus ipsius, ex bona intentione procedens circa obiectum bonum, censeri potest bonus, non obstante prava consuetudine: ex qua non exercetur; sed potius contra quam exercetur. Late differens de his Sanchez videri potest, in opere morali lib. 3. cap. 5.

87.

Siroges: vtrum is qui iurandi consuetudinem habet, sit eo ipso in peccato mortali: Sotus in cit. concl. 7. responderet, non esse: nisi forte ponas eum non penitere præteritorum, animumque habere faciendi similiter in futurum, seu non vitandi occasiones per quas in periurium incidit, & maxime pravam consuetudinem temere iurandi, quam extirpare nihil omnino citrat. In quo casu nemo ambigit eum esse in peccato mortali per voluntatem saltem interpretarium, qua vult se exponere periculo iurandi falsum (de quo Suarez & Sanchez in locis citatis erudite suo more) ideoque absolutum non posse. Quod si sincere proponat abstinere, sequi ab occasione peccati subducatur, pravamque consuetudinem extirpare studeat: quia non erit locus dictæ voluntati perversee, nihil apparet vnde absoluti nequeat de rigore iustitiæ. Quamquam sæpe salubre consilium est absolutionem differre tali; vnde inducatur à recidivo cauere, inuigilando attentius: atque contrariæ consuetudini incumbendo; pravi habitum debilitate, ac extenuare; tandemque illum delere.

Atque hæc circa periurium asseritorum dicta sufficiant. De questione autem illa qua queritur an delinquat mortaliter is qui iurat id quod iuxta suam intentionem est verum, sed falsum est iuxta intentionem eius cui iuratur: nihil in præsentia dicimus, quoniam de iis quæ ad illam pertinent in sequenti lib. 24. c. 1. sect. 4. dicitur ex instituto; multaque ex iisdem sufficienter intelligi poterunt ex dicendis in sequen. de iuramento amphibologico in seq. cap.

Alia quæstio rem vero, Quale peccatum sit iuramentum verum quidem, sed factum sine necessitate vel utilitate, aut de re mala bene explicat Suarez in eodem lib. 3. c. 12. duo docens communiter recepta. Prius est: Iuramentum asseritorium cui veritas inest sufficienter cogitata atque cognita, ac cui solum deest necessitas vel utilitas, non esse de se peccatum mortale. Ratio est: quia per illud non adducitur Deus in testem falsitatis: quodque diuina auctoritas adhibeatur ad rem leuem aut vanam confirmandam, non est grauis irreuerentia ipsius: cum in eo non agatur contra aliquod diuinum attributum, vnde ipse macula aliqua aspergatur; sicut fit quando falso iuratur; inducendo ipsum in falsitatis testem, qui est prima veritas.

Posterius est, Iuramentum illius eiusdem modi, cui solum deest iustitia seu honestas materiæ, non esse de se plusquam veniale peccatum: quia per illud Deus non constituitur testis mendacij, sed solum rei prave & indecentis, quod non est per se grauis iniuria Dei, cum in eo auctoritas ipsius assumatur quidem ad confirmandam rem pravam, non tamen ut prava est; sed ut vera est. Excipe, nisi tale iuramentum fiat instrumentum peccati mortalis: ut cum quis pravo animo infamandi alterum narrat ipsius

occul-

occulta peccata vera: & vt probabilior sit infamia, narrationem iuramento confirmat: quod fit contra sanctitatem iuramenti in notabilem Dei irreuerentiam, tanquam adhibiti ad cooperandum peccato.

CAPUT VII.

De periurio promissorio.

SUMMARIUM.

- 88 Iuramentum promissorium est peccatum mortale, si fiat sine animo ipsum seruandi.
- 89 Quatenus et ratione factum de re licita planis verbis seruandum sit in conscientia, aliquot propositionibus declaratur.
- 90 Idem declaratur de facto verbis ambiguis.
- 91 De iuramento ambiguo subintellecta conditione, qua ipsum verificatur secundum mentem iurantis, non item eius cui iuratur.
- 92 Qui iurat se commissurum mortale, peccat mortaliter, non item quod veniale.
- 93 Tale peccatum est distinctum ab eo de quo iuratur.
- 94 Quale peccatum sit iurare omissionem boni supererogationis.
- 95 Factum de re iniussu aut vana, peccatum est solum veniale.
- 96 Non implere iuramentum promissorium, peccatum est de se mortale.
- 97 Ex accidenti autem est veniale: non solum ob defectum plenis deliberationis, sed etiam ob materia leuitatem.

QUOD ad periurium promissorium attinet, aduertendum est ex Caietani verbo Periurium, ipsum committi posse duobus modis: nempe vel in presenti tempore quando fit: vel in futuro, quando non adimpletur: & in presenti quidem contingere, vel ex mendaci animo, vel certe ex eo, quod materia quæ promittitur sit mala. Ita hoc cap. agemus primo, de eo quod est de presenti, & ex mendaci animo. Secundo, de eo, quod est de presenti, & ex mala materia. Postremo de eo, quod in tempore futuro committitur.

De periurio promissorio, De presenti contingente ex mendaci animo.

SECTIO I.

DE hoc quid sentiendum sit exponemus aliquot propositionibus: quarum quatuor priores ad illud pertinent vt planis verbis: ceteræ, vt verbis ambiguis concipiuntur.

88. Prima igitur propositio est, Quando aliquid siue bonum siue malum per iuramentum promittitur sine animo obligandi se ac seruandi illud semper committi peccatum mortale. Ita Caiet. 2.2. quæst. 89. art. 7. ad 1. & ad 4. & in summula verbo Periurium Armilla eodem verbo §. 3. & Sotus lib. 8. De iustitia & iure q. 1. art. 7. ad 4. ac Nauar. in Enchir. cap. 12. num. 11. & communem sententiam esse Theologorum aliquod citatis habet Suarez in tract. 5. De religione, lib. 3. cap. 17. num. 2. eam latius tractans. Sed nobis sufficere potest, quod satis pateat tunc ex 22. quæst. 2. cap. 1. tum ex eo quod mendaciter tunc iuratur, falsitatisque Deus testis constituitur. Porro certum est eum qui sic iurauit non teneri iuramentum suum implere, imo peccare adimplendo, si id quod taliter promissum, malum sit: quia nunquam datur obligatio ad male agendum; ne quidem intercedente iuramento; quod (vt habet §. 8. regula iuris in 6.) non esse obligatorium contra bonos mores præstitum.

89. Si autem illud, quod sub iuramento promissum, bonum sit, dubium est, An teneatur in conscientia seruare tale suum iuramentum tanquam obligans quoad Deum. Syluest. quidem in verbo Iuramentum 4. quæst. 19. negat teneari. Cui suffragari videtur: tum ratio, quia quoad Deum

obligatio pensatur ex intentione: vnde qui iurauit absque intentione obligandi se, remanet liber à iuramenti vinculo: tum etiam textus in cap. Humane aures, 22. quæst. 5. Sic enim habet: Humane aures, talia nostra verba iudicant, qualia foris sonant: diuina vero iudicia, talia foris audiunt, qualia ex intus proferuntur. Idem tenet rationibus & authoribus allatis Sanchez in opere Morali, lib. 3. cap. 10. numero 8. Veruntamen oppositum tanquam tunc videtur dependendum esse: nimirum iurantem eo quo dictum est modo, obligatum esse ad obseruationem promissi. Quæ est sententia Caietani ad memoratum art. 7. Nauar. in cit. cap. 12. num. 4. & Soti lib. 8. De iustitia & iure quæst. 1. artic. 7. ad 1. & aliorum quos Sanchez refert in præcedi. num. 7. Probat autem quia obligatio est effectus naturalis iuramenti; ideoque non esse in hominum potestate, velle iurare (sicut hic supponimus velle) & obligationem à iuramento sciungere. Nec obstat authoritas cap. Humane aures in contrarium allati: quia non negamus obligationem iuramenti permanere solum ex corde iurantis, sed tantum affirmamus, hoc ipso quod iurans habuerit in animo iurare, inde necessario iuramenti obligationem emanasse. Id quod in tract. 5. De religione lib. 2. cap. 7. Suarez late persequitur. Beneque ostendit non esse ad illud necessarium, vt simul concurrat intentio promittendi, seque obligandi, ac implendi promissum. Cuius doctrine ratio fundamentalis est, quod ex sola intentione iurandi iuramentum habeat quod sit inuocatio Dei in testem: idque tantum requiratur ad complementum nature ipsius, ex qua emanat consequentia quadam naturali, obligatio imposita verbis illis Exodi. 20. Non assumes nomen Dei tui in vanum, quæ constituunt secundum, in quo versamur, Decalogi præceptum.

Secunda propositio est: quod etiam si Caietano in verbo Periurium §. 2. 2. quæst. 89. art. 2. ad 4. videatur mortale semper committi, cum sine animo iurandi, aliquid per iuramentum promittitur siue bonum siue malum: nihilominus videtur esse potius vt edum distinctione: nempe, quod si cum animo non iurandi simul adsit animus non implendi illud quod iuratur: tunc sine dubio mortale committitur: siue iuramentum iusse exigatur, siue iniuste, vt fit à latrone. Nam grauis irreuerentia est & iniuria, quæ hac ex parte Deo irrogatur: quando quidem exteriori saltem actu in testem mendacij adducitur. Arque hac ratione recte procedit Caietani sententia. Cui assentiuntur Sotus lib. 8. De iustitia & iure quæst. 1. artic. 7. & Cæsar. ad cap. Quamuis pactum prima par. §. 5. numero 3. Ad eiusdemque confirmationem à simili Caietanus ipse inducit, quod is qui non animo colendi, sed solo actu exteriori coleret idola, mortalis peccati reus esset.

Si vero in iuramento promissorio, cum animo non iurandi non concurrat animus non implendi promissum: adeo vt quis ita fingat se iurare aliquid, vt nihilominus habeat in animo ipsum implere; probabilior videtur sententia Soti, loco citat. asserentis tunc tantum committi peccatum mortale, cum iuramentum iure exigatur: nempe à Iudice, vel ab alio cuius inter est in contractibus & commerciis humanis. Nam iniuria notabilis est, quæ fit tum legi, tum parti in hoc casu: in quo requisitus tenetur sincere iurare. Quod si per vim & metum extorqueatur iuramentum, non committeretur mortale, quidquid velint Caietanus & Conarruuias, quia ibi nulla est ratio periurij: cum ex hypothesi, is qui iurat, non intendat contrauenire iuramento: sed est sola ratio mendacij quo fingit se iurare, cum non iuret. Mendacium autem non perniciosum (vt ponimus illud esse) non est de se plus, quam veniale. Eandem doctrinam habet Suarez, quam & communem esse ait in prius citato cap. decimo septimo dicto 4.

Tertia propositio est, Quod in vniuersum qui iurat sine animo iurandi, nunquam teneatur ratione iuramenti, adimplere illud, quod se iurauit. Ratio est: quia talis reuera non iurauit, sed potius finxit se iurare: sicque loci,

citatis

REGINA
FRAXIS
P
EV